

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В. Н. КАРАЗІНА

УДК 32-027.21:378.22(075.8)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ, ДИПЛОМНИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ**

Комплекс навчально-методичних матеріалів
для студентів спеціальності «Політологія»

Харків – 2014

УДК 32-027.21:378.22(075.8)
ББК 66.0я73
Ц 34

Рецензенти:

Л. М. Півнева – доктор політичних наук, професор кафедри політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

О.М. Довбня – кандидат філософських наук, доцент кафедри політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Затверджено рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 4 від 26 лютого 2014 р.)

Ц 34 Целуйко М. Є.

Методичні рекомендації щодо виконання і захисту курсових, дипломних і магістерських робіт : комплекс навчально-методичних матеріалів для студентів спеціальності «Політологія» / Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 36 с.

У навчально-методичному посібнику подається структура курсової, дипломної і магістерської робіт, загальні вимоги до їх оформлення, загальні правила написання, цитування і посилання, методичні вказівки до процедури захисту робіт. Подано зразки необхідних документів. Посібник призначено для студентів спеціальності «Політологія».

УДК 32-027.21:378.22(075.8)
ББК 66.0я73

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2014

© Целуйко М. Є., 2014

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2014

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1	
1.1. Структура і зміст курсової роботи.....	5
1.2. Загальні вимоги до оформлення й захисту курсової роботи.....	7
1.3. Основні критерії оцінки курсової роботи.....	8
РОЗДІЛ 2	
2.1. Порядок вибору теми і призначення керівника дипломної і магістерської робіт.....	9
2.2. Складання плану роботи і вивчення літературних джерел.....	10
2.3. Структура і зміст дипломної роботи.....	13
2.4. Структура і зміст магістерської роботи.....	15
2.5. Мова та стиль дипломної і магістерської робіт.....	17
2.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	19
2.7. Загальні вимоги до оформлення дипломної і магістерської робіт.....	20
РОЗДІЛ 3	
3.1. Підготовка до виступу на захисті дипломної і магістерської робіт.....	21
3.2. Процедура публічно захисту дипломної і магістерської робіт.....	22
3.3. Критерії оцінки кваліфікаційної робіт.....	23
ДОДАТКИ	
1. Зразок заяви про вибір теми дипломної чи магістерської роботи.....	24
2. Зразок завдання щодо підготовки дипломної чи магістерської роботи.....	25
3. Зразок титульного аркуша курсової роботи.....	27
4. Зразок титульного аркуша дипломної роботи.....	28
5. Зразок титульного аркуша магістерської роботи.....	29
6. Правила оформлення бібліографії.....	30

ВСТУП

Велика увага у навчанні студентів-політологів приділяється курсовим роботам, що виконуються на 1–5 курсах, та кваліфікаційним роботам (дипломній чи магістерській), що готуються наприкінці навчання. Кожний із цих видів робіт підбиває підсумок вивченню наук, визначених навчальним планом. І має за мету:

- надання студентам можливості самостійного вибору напрямку дослідження у межах політологічної освіти;
- поглиблення і розширення знань студентів, підвищення рівня їхньої теоретичної підготовки і професійної майстерності;
- розвиток уміння аналізувати сучасні політичні процеси та орієнтуватися у сучасному політичному житті;
- залучення до науково-дослідної діяльності;
- розвиток навичок роботи у бібліотеці;
- розвиток умінь та навичок письмового викладання думок, аргументованого та логічного висловлення своїх думок;
- набуття навичок роботи в групі та самостійної роботи;
- вироблення навичок публічного виступу й ведення наукової дискусії.

Кафедра, пропонуючи певний перелік курсових чи кваліфікаційних робіт, лише орієнтує на вивчення найбільш актуальних проблем, при цьому не виключає ініціативи та власного інтересу студентів.

Курсові та кваліфікаційні роботи показують ступінь опанування студентами теоретичних й практичних навичок, вміння аналізувати сучасні політичні проблеми, допомагають виявити їхні наукові інтереси, прихильності й творчі здібності. Слід зазначити, що під час написання курсової роботи необхідно спиратися на відповідні до неї вимоги. Так, студент повинен насамперед показати уміння самостійного пошуку літератури, систематизації матеріалу, а також уміння його узагальнити, описати й правильно посилатися на джерела. Слід представити категоріальний апарат і уточнити поняття. У курсовій роботі студент повинен також продемонструвати уміння порівнювати, аналізувати і виділяти головне, правильно визначати закономірності й тенденції розвитку досліджуваних процесів. Необхідно позначити перехід від загальних теорій до спеціальних, а також до реальних політичних проявів, виявити політичні та соціальні механізми, що обумовлюють функціонування відповідних процесів.

Кваліфікаційна робота (дипломна чи магістерська) – це самостійне наукове дослідження, що передбачає новизну підходів до досліджуваної теми. Вона є випускною роботою наукового змісту, яка має внутрішню єдність і відображає хід та результати розробки вибраної теми. Вона повинна відповідати сучасному рівню розвитку науки, а її тема – бути актуальною. Дипломна робота подається в такому вигляді, який дозволяє судити, наскільки повно відображені та обґрунтовані положення, висновки та результати, їх новизна та значущість. Сукупність отриманих у такій роботі результатів

повинна свідчити про наявність у її автора початкових навичок наукової діяльності у вибраному напрямку політологічних знань. Суть інноваційних моментів складає предмет дослідження, і його положення виносяться на захист.

Список навчальних курсів, в межах яких заплановане написання курсової роботи.

На 1 курсі: «Історія зарубіжних політичних вчень» (стаціонар и заочне відділення).

На 2 курсі: «Політична культура» (стаціонар и заочне відділення)

На 3 курсі: «Загальна теорія політики» (стаціонар), «Теорія і практика демократії» (стаціонар), «Теорія міжнародних відносин і глобального управління» (заочне відділення), «Філософія політики» (заочне відділення).

На 4 курсі: «Кратологія» (стаціонар и заочне відділення)

РОЗДІЛ 1

1.1. Структура і зміст курсової роботи

Курсова робота підбиває підсумок вивченню певного навчального курсу і сприяє закріпленню отриманих знань, допомагає набути необхідні професійні навички роботи з літературою, її аналізу та викладення матеріалу, звернення до відповідних політичних фактів.

Основними етапами виконання курсових робіт є:

1. Вибір теми.
2. Складання змісту (плану) роботи.
3. Збір матеріалу, добір літератури з теми, підготовка й оформлення бібліографії.
4. Робота над змістом курсової роботи, підготовка першого варіанта тексту роботи, обговорення тексту з науковим керівником.
5. Доробка тексту з урахуванням пропозицій наукового керівника.
6. Узгодження остаточного тексту з науковим керівником.
7. Захист курсової роботи.

Виконання курсової роботи починається з вибору теми, визначення структури роботи, складання бібліографії, після чого студент із науковим керівником розробляють графік її виконання.

Вибирати тему курсової роботи студент може із запропонованого викладачем списку тем або використати власну тему після обов'язкового узгодження її з викладачем.

Добір літератури і початкове ознайомлення з нею необхідно насамперед для складання плану роботи й одержання загального уявлення про її зміст. Перед складанням плану студент знайомиться з основними літературними джерелами (монографіями, статтями, звітами про наукові дослідження тощо), що дозволяє розібратися в найважливіших питаннях теми.

Добір літератури – самостійна робота студента, що повинна починатися з вивчення каталогів і бібліографічних джерел. Найбільше допомогти тут

може предметно-алфавітний каталог. Добираючи літературу, необхідно звертати увагу на рік видання, при цьому віддаючи перевагу найновішим виданням. Більш ранні видання можна використовувати тільки в тих випадках, коли в них міститься важливий для роботи матеріал, що не включений у пізніші видання, або якщо з поважних та незалежних від студента причин пізніше видання не можна отримати. Необхідно також враховувати, що законодавчі акти, нормативні документи, статистичні дані піддаються змінам, тому треба посилається на щойно видані.

Курсова робота, як правило, складається з наступних розділів :

Титульний аркуш, на якому вказується: Міністерство освіти і науки України, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, соціологічний факультет, кафедра політології, тема роботи, форма навчання, курс, група, прізвище, ім'я та по батькові, учений ступінь, учене звання наукового керівника, рік написання (див. додаток 3).

Зміст (план), в якому вказується структура роботи: вступ, назви глав і параграфів (розділів і підрозділів), сторінки їхнього початку і закінчення, висновок, бібліографія, додатки (якщо потрібно).

Вступ (2–4 сторінки), де обґрунтовується актуальність теми, ступінь її наукової розробленості, аналізуються ті публікації за даною темою, які використані в роботі, формулюються об'єкт і предмет, мета і завдання роботи. Слід сформулювати гіпотезу (1–3 абзаци). Варто підкреслити, що обґрунтування актуальності роботи не повинно бути багатослівним. Головне – указати суть проблеми, із чого і випливає актуальність теми. Уміння сформулювати наукову проблему свідчить про уміння виділити головне. Гіпотеза представляє собою ймовірне припущення, яке може бути перевірено науковими методами.

Основний текст може складатися з глав і параграфів або розділів і підрозділів. Кожен розділ (глава) закінчується короткими висновками, що повинні бути обґрунтованими, самостійними, грамотно викладеними.

Висновок (2–3 сторінки), де містяться короткі висновки і пропозиції, що повинні бути чітко сформульовані, мати закінчену форму. Вони мають впливати із суті роботи й обов'язково з власного матеріалу, із власного спостереження і міркування студента і містити те нове, до чого прийшов автор роботи.

Список літератури. У бібліографії вказуються всі публікації, використані під час підготовки роботи. Праці, на які у тексті роботи немає посилань, у списку не вказуються. Література подається за алфавітом прізвищ перших авторів або назв (у колективних працях). Потрібно мати на увазі деякі обов'язкові правила складання бібліографії (див. додаток 6):

- 1) бібліографічний опис проводиться мовою оригіналу, при цьому, якщо у списку літератури є джерела іншими мовами (окрім української чи російської), то вони об'єднуються в один ряд і розміщуються наприкінці загального списку;
- 2) бібліографічний опис книги проводиться згідно з титульною сторінкою;

- 3) у бібліографічному описі необхідно зазначити том, частину, випуск, номер, місце видання, рік, який дається арабськими цифрами;
- 4) під час складання бібліографії можна використовувати скорочення, які відповідають держстандарту. У назві книжки чи статті скорочення не використовують.

Звертаємо увагу на правила посилання на різні тексти. Посилання (цитати) використовуються для того, щоб передати думку автора першоджерела, для ідентифікації поглядів під час зіставлення різних точок зору, для підкріплення окремих тверджень самого студента. Наведена цитата повинна цілком відповідати оригіналу, супроводжуватися бібліографічною довідкою (П.І.Б. автора, назва твору, місце видання, рік, сторінка). Посилання розташовані безпосередньо у тексті відразу після слів, статистичних даних, до яких вони відносяться. Цитати з дореволюційних видань наводяться за правилами сучасної орфографії. Посилання, що обмежуються словами, які містять тільки частину думки автора або викладають точку зору не на той предмет, що розглядається студентом в роботі, вважаються некоректними. Якщо автор не дотримується цих правил, то він може бути звинувачений у плагіаті.

Плагіат – це використання чужих висловів, ідей, результатів дослідження без посилання на джерело. Як правило, плагіат передбачає публікацію праці (або її фрагменту) іншого автора під своїм ім'ям. Плагіат є порушенням авторського права і фактично є актом інтелектуальної крадіжки. Іншим видом несумлінного виконання письмової роботи є компіляція, тобто поєднання результатів досліджень, думок тощо інших авторів без самостійного аналізу. Студентські письмові роботи з ознаками плагіату чи компіляції не оцінюються.

Загальні правила цитування і посилання наведені у відповідному розділі (див. с. 19–20).

Додаток (у разі необхідності), у якому містяться великі за обсягом статистичні дані (наприклад, таблиці). Кожен додаток починається з нової сторінки. Він повинен мати свій заголовок. Якщо в роботі більше одного додатка, вони нумеруються послідовно арабськими цифрами.

1.2. Загальні вимоги до оформлення й захисту курсової роботи

Загальний обсяг курсової роботи визначається викладачем. Текст бажано має бути набраним на комп'ютері на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210x297 мм) через 1,5 інтервали, із полями ліворуч – 2,5 см, праворуч – 1 см, зверху і знизу – по 2,5 см.

Усі аркуші повинні бути пронумеровані. Не нумерується тільки титульний аркуш.

Для захисту курсової роботи студентам надається 7–10 хвилин для викладення основних положень роботи. На захист можуть бути винесені:

- сутність досліджуваної проблеми, ступінь її розробленості;
- мета та завдання роботи;
- актуальність об'єкта та предмета дослідження;

- розкриття методів дослідження;
- найважливіші положення та висновки.

Студент має бути готовим до дискусії, володіти категоріальним апаратом, знати основний зміст робіт, що наводяться в бібліографічному покажчику.

1.3. Основні критерії оцінки курсової роботи

Основними критеріями для винесення бальної оцінки курсовій роботі є:

- актуальність і новизна теми, складність її розробки;
- повнота використання джерел, вітчизняної й іноземної політологічної літератури з розглянутих питань;
- повнота і якість зібраних фактичних даних за об'єктом дослідження;
- творчий характер аналізу й узагальнення фактичних даних на основі сучасних методів і наукових досягнень;
- наукове і практичне значення пропозицій, висновків і рекомендацій, ступінь їхньої обґрунтованості;
- навички лаконічного, чіткого і грамотного викладу матеріалу, оформлення роботи відповідно до методичних указівок;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань курсової роботи, глибина і правильність відповідей на зауваження і питання.

Захист курсових робіт закінчується виставленням оцінок. Окремо виставляється оцінка за текст і за захист роботи.

90–100 балів виставляється за таку курсову роботу:

- робота має дослідницький характер, містить грамотно викладену теоретичну базу, глибокий політологічний аналіз досліджуваної теми, критичний розгляд джерел та літератури, характеризується логічним, послідовним викладенням матеріалу з відповідними обґрунтованими висновками;
- під час захисту роботи студент демонструє глибоке знання питань теми, вільно оперує даними дослідження, з легкістю відповідає на поставлені питання.

70–89 балів виставляється за таку курсову роботу:

- робота має дослідницький характер, достатньо докладний аналіз та критичний розгляд досліджуваної теми, характеризується послідовним викладенням матеріалу з відповідними, однак не завжди обґрунтованими висновками;
- під час захисту студент демонструє знання питань теми, оперує даними дослідження, без особливих труднощів відповідає на поставлені питання.

50–69 балів виставляється за таку курсову роботу:

- робота має дослідницький характер, містить теоретичний розділ, але характеризується поверховим аналізом та недостатньо критичним розглядом теми, в ній простежується непослідовність викладення матеріалу, представлені необґрунтовані висновки;

- під час захисту студент демонструє невпевненість, показує слабке знання питань теми, не дає повної, аргументованої відповіді на поставлені питання.

49 і нижче балів виставляється за таку курсову роботу:

- роботі не властивий дослідницький характер, вона не містить аналізу теми та теоретичного розгляду джерел, не відповідає вимогам, викладеним у методичних вказівках кафедри;

- під час захисту студент із труднощами відповідає на поставлені питання з теми, не знає теорії питання, при відповіді припускає істотних помилок.

РОЗДІЛ 2

2.1. Порядок вибору теми і призначення керівника дипломної і магістерської робіт

Кваліфікаційна робота виконується студентом за науково-дослідною проблематикою кафедри. Вибір теми кваліфікаційної роботи має надзвичайно велике значення. Досвід показує, що правильно вибрати тему та об'єкт дослідження – це означає наполовину забезпечити успішне її виконання. Тематика дипломних та магістерських робіт розробляється кафедрою політології, розглядається та затверджується на засіданні кафедри. Перелік тем кваліфікаційних робіт щороку оголошується студентам. Разом із цим студент може продовжувати працювати над темою, обраною раніше, або запропонувати власну тему. Вибравши тему кваліфікаційної роботи, студент має погодити її робочий варіант із майбутнім керівником і подати на кафедру у формі заяви (див. додаток 1) не пізніше 25 вересня. На засіданні кафедра затверджує тему і призначає наукового керівника. Темі кваліфікаційних робіт і наукові керівники затверджуються наказом по університету, після чого зміна теми роботи та наукового керівника може здійснюватися лише як виняток і відповідно оформляється.

Визначаючи тему дипломної чи магістерської роботи, необхідно врахувати наявність:

- власних творчих ідей;
- виступів на наукових конференціях, круглих столах, студентських наукових гуртках із політології з доповідями;
- наявність наукових публікацій (статті, тези) у політологічних виданнях;
- результатів опрацювання літературних джерел із політологічної проблематики.

Назва кваліфікаційної роботи, яка несе в собі певну інформацію про позначений ним текст, стисло, але достатньо повно відображає основний зміст роботи та її ідею. Назва роботи є, образно кажучи, квінтесенцією всього наукового твору, вона в концентрованому вигляді відображає основну суть

тексту і саме назва вперше акцентує увагу читача на основній ідеї авторської концепції. Те, що в назві виражено в гранично стислій формі, в тексті потім розкривається з потрібним рівнем докладності. У назві бажано не використовувати ускладнену термінологію, уникати назв, які починаються зі словосполучень: «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...», в яких не відображена сутність проблеми.

Тема роботи, підстави до її виконання, попередній зміст і консультації визначаються у «Завданні щодо підготовки дипломної чи магістерської роботи» (див. додаток 2).

Протягом проведення консультацій для студента науковий керівник:

- згідно з темою роботи дає студенту завдання, затверджене кафедрою політології, із вказівкою строку закінчення роботи з теми та терміну подання закінченої кваліфікаційної роботи до захисту;

- допомагає під час складання календарного графіка на весь період виконання роботи;

- рекомендує необхідну основну літературу довідкового характеру, підручники, навчальні посібники та інші джерела з теми;

- проводить передбачені розкладом бесіди зі студентом та надає йому наукові консультації, якщо потрібно;

- перевіряє виконання роботи.

Як відомо, консультації з дипломної чи магістерської роботи мають подвійне значення: з одного боку, вони надають науково-педагогічну допомогу, а з іншого – мають контрольно-перевірочний характер.

2.2. Складання плану роботи і вивчення літературних джерел

План дипломної чи магістерської роботи складається в певному порядку з переліку розділів та розгорнутого переліку питань, які повинні бути висвітлені в кожному розділі. Правильно побудований план служить організаційним принципом у роботі студента, допомагає систематизувати матеріал, забезпечує послідовність його викладення. План кваліфікаційної роботи студент складає самостійно, враховуючи задум та індивідуальний підхід, після чого його потрібно узгодити з науковим керівником.

Варто зауважити, що за всього різноманіття індивідуальних підходів до плану кваліфікаційної роботи традиційним є такий план роботи:

Вступ

Розділ 1. (повна назва розділу)

1.1. (назва підрозділу)

1.2. (назва підрозділу)

1.3. (назва підрозділу)

Розділ 2. (повна назва розділу)

2.1. (назва підрозділу)

2.2. (назва підрозділу)

2.3. (назва підрозділу)

Розділ 3. (повна назва розділу)

3.1. (назва підрозділу)

3.2. (назва підрозділу)

3.3. (назва підрозділу)

Розділ 4 (повна назва розділу)***Висновок******Список використаної літератури******Додатки******Анотації***

Згідно з традиційною структурою кваліфікаційної роботи в кожному розділі повинно бути, як правило, по 2–3 підрозділи. Текст розділів та підрозділів повинен збігатися з назвою як за змістом, так і за формою. В процесі роботи план кваліфікаційної роботи може уточнюватися. Можуть розширитися окремі розділи та підрозділи, з'являться нові підрозділи з зібраного матеріалу. Інші підрозділи, навпаки, можуть скоротитися або взагалі зникнути.

Кваліфікаційна робота виконується на основі глибокого вивчення політологічних джерел. Підбір та вивчення літератури для виконання дипломної чи магістерської роботи є одним із найважливіших етапів. Для підготовки роботи необхідно критично ставитися до наукової літератури, зважаючи на те, що існує велика кількість як нових, так і морально застарілих публікацій, які розглядають політологічні проблеми однобічно. Під час роботи з літературою, слід спочатку зупинитися на першоджерелах та монографіях з обраної політологічної проблеми, бажано останніх років видання. Потім можна звернутися до довідників, словників, енциклопедій, підручників, навчальних посібників. Також слід користуватися статтями, надрукованими у фахових журналах з політології та суспільних наук, українських періодичних виданнях:

- «Вісник ХНУ. Питання політології»;
- «Віче»;
- «Нова політика»;
- «Офіційний вісник Президента України»;
- «Парламент»;

- «Політика і час»;
- «Політична думка»;
- «Політичний менеджмент»;
- «Розбудова держави»;
- «Стратегічна панорама».

Російські періодичні видання:

- «Вестник МГУ. Серия 12. Политические науки»;
- «Власть»;
- «Мировая экономика и международные отношения»;
- «Общественные науки и современность»;
- «Полис»;
- «Свободная мысль – XXI»;
- «Социально-гуманитарные знания»;
- «США: экономика, политика, идеология»;
- «Pro et contra».

Найдоступнішим та найпоширенішим методом пошуку літератури вважається бібліотечний каталог (алфавітний та систематичний). В алфавітному каталозі необхідну книгу шукають або за її назвою, або за прізвищем її автора. У систематичному – за тематичним принципом, де можна підібрати літературу з конкретної теми. Для цих цілей можна використовувати також каталоги книг, покажчики журнальних статей, спеціальні бібліографічні довідники, тематичні збірники літератури, які періодично випускаються окремими видавництвами.

Разом із зазначеними літературними джерелами варто використовувати збірники наукових праць, збірники наукових статей та матеріали наукових конференцій із відповідної політологічної проблематики.

Огляд літератури поділяється на огляд першоджерел та огляд критичної літератури. Вивчення літератури з вибраної теми краще починати із загальних робіт, щоб отримати уявлення про коло основних питань, притаманних цій тематиці, а вже потім вести пошук нового матеріалу.

Можна рекомендувати ще й такий спосіб дослідження джерел. Потрібно поділити сторінку зошита вертикальною рисою на дві частини. З лівого боку робити виписки з прочитаного, а з правого – свої зауваження, підкреслюючи особливо важливі місця тексту.

Під час вивчення літератури не треба прагнути тільки запозичення матеріалу. Паралельно потрібно обмірковувати знайдену інформацію. Цей процес повинен відбуватися протягом усієї роботи над темою, у такому разі власні думки, які виникають під час знайомства з чужими працями, будуть виступати як основа, базис для отримання нового знання.

Варто додати, що під час вивчення політологічної літератури з вибраної тематики використовується не вся інформація, а тільки та, яка має безпосередній стосунок до теми кваліфікаційної роботи і тому є цінною та корисною. Таким чином, критерієм оцінки прочитаного є можливість його

практичного використання в дипломній чи магістерській роботі. Вивчаючи літературні джерела, треба достатньо ретельно стежити за оформленням виписок, щоб у подальшому було легко ними користуватися. Працюючи над певним питанням чи розділом, варто постійно бачити його зв'язок із проблемою в цілому, а розробляючи ширшу проблему, варто вміти ділити її на компоненти, кожен продумуючи в деталях.

Опрацювання джерел супроводжується виписками, конспектуванням. Виписки з тексту роблять зазвичай дослівно у вигляді цитати. При цьому вибирають найважливіші, найбільш вагомі висловлювання, основні ідеї, які необхідно буде цитувати в дипломній роботі. Після кожної цитати, запозиченого висловлювання повинно бути посилання на автора та джерело. Тому під час виписування цитат та конспектуванні варто відразу ж робити посилання:

- автор;
- назва;
- місце видання або адреса електронного ресурсу;
- видавництво;
- рік видання;
- номер сторінок.

2.3. Структура і зміст дипломної роботи

Дипломну роботу оцінюють не тільки за теоретичною науковою цінністю, актуальністю теми, а й за рівнем загальнометодичної підготовки, що передусім знаходить відображення в її композиції. Кожний автор обирає свій порядок подання наукових матеріалів, що забезпечує внутрішній логічний зв'язок у такому вигляді, який він вважає найкращим і найбільш переконливим для розкриття свого творчого задуму. Але при цьому дипломна робота повинна включати:

титульний аркуш (див. додаток 4)

Зміст

Вступ (3–5 стор.)

основну частину, яка складається з декількох розділів (приблизно однакових за обсягом):

Розділ 1. Теоретико-методологічні підходи до (назва проблеми)

1.1. ...

1.2. ...

1.3. ...

Розділ 2. Політичні показники та індикатори (назва основної проблеми)

2.1. ...

2.2. ...

2.3. ...

Розділ 3. Динаміка змін у системі

3.1. ...

3.2. ...

3.3. ...

Розділ 4. Охорона праці у галузі

Висновки (3–5 стор.)

Список використаних джерел

Додатки (за їх наявності)

Анотації (українською (російською) та англійською мовами) (1–2 стор.)

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави для розробки теми. Вступ – це формулювання проблеми дослідження, викладення необхідних вихідних даних про предмет розмови, задачу дослідження, авторська оцінка шляхів її рішення. Практично завжди потрібно відобразити в ньому такі пункти:

- визначення теми роботи;
- обґрунтування вибору теми, визначення її політичної актуальності та значущості для науки;
- визначення меж дослідження (предмет, об'єкт, хронологічні рамки);
- визначення основних цілей роботи та другорядних задач;
- визначення теоретичних основ та базового методу дослідження.

Актуальність теми – обов'язкова вимога до будь-якої дипломної роботи. В актуальності висвітлюють головне – сутність проблемної ситуації, при цьому важливо показати, де пролягла межа між уже дослідженим і ще недослідженим з предмета роботи.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і завдання, які необхідно розв'язати задля її досягнення. Мета роботи, звичайно, тісно пов'язана з її назвою і повинна чітко вказувати, що саме вирішується в дипломній роботі.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обирається для вивчення. *Предмет дослідження* міститься в межах об'єкта, предмет та об'єкт співвідносяться між собою як загальне та часткове.

Вказуються *методологія дослідження та гіпотези*, дається короткий *огляд літератури*, а також наводяться застосовувані методи проведення політологічного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Обов'язково у вступі зазначають нові наукові положення, запропоновані особисто автором. Положення новизни виносяться на захист.

Апробація результатів дослідження. Якщо студент брав участь у наукових конференціях, симпозіумах, круглих столах, вказується назва заходу та його дата.

Публікації. За наявності друкованих публікацій треба вказати, в яких збірниках наукових праць, матеріалах конференцій були опубліковані положення дипломної роботи.

Основна частина присвячена розкриттю, деталізації, доказу, аргументації основних положень роботи, які були викладені у вступі тезисно. Ця частина дипломної роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають з нової сторінки. Методологічний розділ роботи являє собою опис тих світоглядних, філософських і загальнотеоретичних позицій, на які спирається автор. Уточнюються наукові категорії та поняття, із якими автор матиме справу. У спеціально-теоретичному розділі роботи автор аналізує обрану проблему за допомогою концепцій, науково-категоріального апарату відповідних спеціальних та галузевих соціологічних (політологічних тощо) теорій. У третій частині роботи, як правило, дається діагностика проблемної ситуації, аналізуються реальні політичні процеси чи явища в їхньому кількісному або якісному вимірі та динаміці, міститься опис програми дослідження. Окремий (зазвичай, четвертий) розділ згідно з наказом МОН № 969/922/216 від 21.10.2010 року містить інформацію про вимоги та правила техніки безпеки, офіційні документи та стандарти охорони праці в галузі. Враховуючи спеціалізацію та вимоги до підготовки студентів за політологічним напрямом, більше уваги треба приділяти законодавчій базі з охорони праці та організаційним принципам у діяльності підприємств та установ, методам раціональної організації праці, прийняття управлінських рішень тощо. Наприкінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від незначущих подробиць (обсягом до 1 стор.).

Висновки – це підсумкове викладення основного, концептуального змісту роботи, стисле формулювання найважливіших наукових результатів, отриманих у дипломній роботі.

Список використаних джерел включає літературу, використану під час написання дипломної роботи, у тому числі урядові документи, статистичні збірники, законодавчі акти тощо. Кількість джерел має приблизно дорівнювати кількості сторінок роботи (70–90). Бажано посилатися тільки на останні видання, якщо та чи інша книга витримала кілька видань. Джерела розміщують за абеткою прізвищ перших авторів чи заголовків. Правила оформлення бібліографії наведені у попередніх розділах (див. с. 6–7) та у додатку 6.

Додатки оформлюють у разі необхідності і містять великі за обсягом статистичні дані (наприклад, таблиці), схеми, графіки, інструментарій дослідження. Найбільш показові, на думку автора, таблиці та графіки можуть міститися і безпосередньо у тексті роботи.

Анотація повинна бути стислою й інформативною (5–6 строк). У ній викладаються:

- предмет, об'єкт дослідження;
- мета роботи;
- методи дослідження;
- значення роботи і висновки;
- обсяг роботи, кількість таблиць, ілюстрацій тощо.

2.4. Структура і зміст магістерської роботи

Магістерська робота зі спеціальності «політологія» є кваліфікаційною науковою роботою на здобуття ступеня магістра. Вона виконується магістрантом за науково-дослідною проблематикою кафедри політології під керівництвом наукового керівника, затвердженого кафедрою.

У магістерській роботі магістрант повинен продемонструвати широку ерудицію і творчі навички, здібність критично осмислювати наукову інформацію, оцінювати її переваги й недоліки, уміння нестандартно мислити, знаходити власне рішення, висувати нові наукові ідеї, накопичувати й аналізувати необхідні політичні факти, узагальнювати їх, систематизувати.

Магістерська робота є авторським науковим дослідженням, виконаним особисто у вигляді спеціально підготовленого рукопису. У ній містяться елементи наукової новизни в постановці, висвітленні і вирішенні політологічної задачі. Композиція магістерської роботи включає такі елементи:

1. титульний аркуш (див. додаток 5);
2. зміст;
3. вступ;
4. розділи основної частини;
5. загальні висновки;
6. список використаної літератури;
7. додатки (у разі необхідності);
8. анотації.

Структура магістерської роботи уточнюється в процесі роботи й узгоджується з науковим керівником.

У вступі обґрунтовується *актуальність* обраної теми. Уміння обрати тему, правильно її зрозуміти й оцінити з погляду своєчасності і політичної значущості характеризує наукову зрілість і професійну підготовку магістранта. Під час характеристики актуальності найбільш важливим є розкриття проблемної ситуації. У вступі визначається *мета і зміст поставлених задач, об'єкт і предмет* дослідження, характеризується обрана *методологія* дослідження, висуваються *гіпотези*, що відбивають певний ступінь наукової новизни. Як правило, дається короткий *огляд літератури*, із якого можна зробити висновок, якою мірою розкрита тема (розкрита тільки частково або не в тому аспекті), які аспекти вимагають подальшої розробки. Також вказуються застосовувані *методи* проведення політологічного

дослідження. У вступі повинна бути сформульована наукова новизна у вирішенні поставленої задачі, що є принциповою вимогою порівняно з іншими видами робіт студентів.

Обов'язковим елементом магістерської роботи є проведення самостійного політологічного дослідження, чого не вимагалось від студентів у попередніх роботах. Один із розділів повинен бути присвячений аналізу отриманого емпіричного матеріалу.

Кожний розділ магістерської роботи закінчується висновками обсягом до 1 сторінки. Вони мають бути науково обґрунтованими, самостійними, грамотно викладеними.

Загальні висновки магістерської роботи не є механічною сумою висновків, зроблених наприкінці розділів, у них міститься те нове, істотне, що становить кінцеві результати дослідження. У висновках можуть міститися і практичні рекомендації, що випливають із проведеного дослідження.

Список використаної літератури – одна з істотних частин магістерської роботи. Він відбиває самостійну творчу діяльність магістранта. Кількість джерел має приблизно дорівнювати кількості сторінок роботи (90–110). Бажано посилатися тільки на останні видання, якщо та чи інша книга витримала кілька видань. Джерела розміщують за абеткою прізвищ перших авторів чи заголовків. Правила оформлення бібліографії наведені у попередніх розділах (див. с. 6–7) та у додатку 6.

В цілому структура і правила оформлення магістерської роботи збігаються зі структурою і правилами оформлення дипломної роботи (див. с. 13–15).

Бажано, щоб основні положення магістерської роботи були представлені в наукових публікаціях автора.

2.5. Мова та стиль дипломної і магістерської робіт

Мові і стилю кваліфікаційної роботи потрібно приділяти серйозну увагу. За своєю природою наукова мова достатньо сильно відрізняється від мови художньої літератури. Вона вимагає точності вираження, максимальної стислості, строгої логічності, заперечує будь-які «домислення». Мовностилістичне оформлення роботи найкраще дозволяє судити про загальну культуру її автора. Мова і стиль кваліфікаційної роботи як частина писемної наукової мови склалася під впливом так званого академічного етикету, сутністю якого є інтерпретація власної і запозичених точок зору з метою обґрунтування наукової істини. Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є *формально-логічний спосіб викладення матеріалу*. Науковий виклад складається головним чином ьз роздумів, метою яких є доведення істин, виявлених у результаті дослідження фактів.

Для наукового тексту характерними є завершеність, цілісність і зв'язність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків тут є спеціальні *функціонально-синтаксичні засоби зв'язку*, що вказують на:

- послідовність думки (*спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже*);
- заперечення (*проте, тимчасом як, але, у той час як, а втім, аж ніяк*);
- причинно-наслідкові відношення (*таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж*);
- перехід від однієї думки до іншої (*перед тим як перейти до..., звернімося до..., розглянемо, зупинимося на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...*);
- результат, висновок (*отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати*).

Засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники та дієприкметники (*даний, той, такий, названий, зазначений*). Вони не тільки конкретизують предмет, але й визначають логічні зв'язки між частинами висловлювання (наприклад, «*Ці дані служать достатньою підставою для висновку...*»). Займенники *щось, дещо, що-небудь* через неконкретність їхнього значення в тексті кваліфікаційної роботи не використовуються.

Писемна наукова мова має й суто стилістичні особливості. Об'єктивність викладу – основна її стилістична риса. Звідси наявність у тексті наукових праць вставних слів і словосполучень на позначення ступеня достовірності повідомлення. Завдяки таким словам той чи той факт можна подати як:

- достовірний (*дійсно, насправді, зрозуміло*);
- припустимий (*треба гадати, як видно*);
- можливий (*можливо, ймовірно*).

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладення матеріалу є також вказівка на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу. У тексті цю умову можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень (*за повідомленням..., за відомостями..., на думку..., за даними..., на нашу думку...*).

Діловий і конкретний характер опису явищ, які вивчаються, фактів і процесів майже повністю виключає емоційно забарвлені слова та вигуки. Стиль писемної наукової мови – це *безособовий монолог*. Норми наукової комунікації суворо регламентують характер викладення наукової інформації, вимагаючи відмови від вираження своєї точки зору в чистому вигляді. Зараз в рамках наукової спільноти існує неписане правило, коли автор наукової роботи виступає в множині та замість «я» використовує займенник «ми», що дозволяє йому відобразити свою думку як точку зору певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку. І це цілком виправдано, оскільки сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція колективної творчості, комплексний підхід до вирішення проблем. Займенник «ми» найкраще передає та відтінює ці тенденції сучасної наукової творчості. Тому

виклад зазвичай ведеться від третьої особи, бо увага зосереджена на змісті та логічній послідовності повідомлення, а не на суб'єкті. Авторське «я» ніби відступає на другий план. Стало неписаним правилом в наукових працях замість «я» використовувати «ми» (*на нашу думку..., нами доведено..., наше бачення...*). Використовується також форма викладу від третьої особи (*автор вважає...*).

Якостями, які визначають культуру наукової мови, як зазначалося вище, є *точність, ясність і стислість*. Багатослів'я, або мовна надмірність, найчастіше виявляється у вживанні зайвих слів. До мовної надмірності слід віднести й уживання без потреби іншомовних слів, які дублюють українські й тим самим невиправдано ускладнюють вислів. Інший різновид багатослів'я – тавтологія, тобто повторення одного і того ж іншими словами, і цього треба уникати під час написання кваліфікаційної роботи.

2.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Під час написання кваліфікаційної роботи необхідно наводити посилання на джерела, на основі яких розробляються політологічні проблеми, завдання, питання. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. Під час використання у роботі статистичних даних, таблиць, ілюстрацій тощо обов'язковими є посилання на першоджерела.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела в цілому слід позначати порядковим номером, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «...у працях [1–7]...»; «...у працях [1; 7; 23]...». Коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, необхідно наводити посилання у квадратних дужках з обов'язковою вказівкою номера сторінки, наприклад, [11, с. 203–204]. При цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному номеру у списку літератури. У випадку, коли у роботі посилання на книгу одного автора наводяться на одній сторінці одне за одним, перше посилання на сторінці оформлюється згідно з правилами, а замість наступного пишуть слова «там само» або «там же» і вказують сторінку, якщо вона не збігається зі сторінкою попереднього посилання. Для видань латиницею треба вказувати «Ibid».

Задля підтвердження власних аргументів посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками й наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками за винятком тих, що викликали загальну полеміку. В цих випадках використовується вираз «так званий»;

- цитування повинне бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- під час непрямого цитування (переказу, викладу думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точними у переданні думок автора, коректними щодо оцінювання його позиції та давати відповідні посилання на джерело.

- цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім, бо це знижує рівень наукової праці: надмірне цитування створює враження компілятивної праці, а недостатнє знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

2.7. Загальні вимоги до оформлення дипломної і магістерської робіт

Обсяг дипломної роботи повинен становити 70–90 сторінок тексту. Обсяг магістерської роботи – 90–110 сторінок. У зазначений обсяг не входять додатки, список використаних джерел, анотації. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Набір тексту дипломної і магістерської роботи та його роздрукування здійснюються за допомогою комп'ютера (найкраще в редакторі Word 6.0 або в пізніших версіях) з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через 1,5 міжрядкового інтервалу з використанням стандартного шрифту Times New Roman, розмір кегля 14. Для виділення окремих місць допускаються також курсив, напівжирний курсив і напівжирний шрифт. Бажано використовувати ксероксний папір.

Текст дипломної роботи необхідно друкувати на текстовому полі сторінки 170 x 257 мм, залишаючи відповідно поля таких розмірів: ліворуч – 2,5 см, праворуч – 1 см, зверху – 2,5 см, знизу – 2,5 см.

Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту і дорівнювати 5 знакам (1,25 см). Друкарські помилки, помилки в написанні й неточності, які виявилися в процесі написання дипломної роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту машинописним або рукописним способом.

Текст основної частини дипломної роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин дипломної роботи: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «РОЗДІЛ 3», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкують великими літерами напівжирним шрифтом симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу напівжирним шрифтом. *Крапку в кінці заголовка не ставлять.* Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту звичайним

шрифтом. У кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. *Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3 інтервалам.* Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи треба починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і т. д. подають арабськими цифрами без знаку №. Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. *На титульному аркуші номер сторінки не проставляють.* На наступних сторінках дипломної роботи номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Номер розділу проставляють після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім із нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номеру повинна стояти крапка, наприклад, «2.3. » (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номеру повинна стояти крапка, наприклад «1.2.3. » (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Нумерація таблиць та графіків вказується відповідно до розділу та підрозділу (наприклад, у розділі 2, підрозділі 2.3 таблиці повинні мати нумерацію: табл. 2.3.1, 2.3.2 тощо). Кожна таблиця та графік (рисунок) повинні мати назву, що вказується після номеру. (наприклад, рис. 2.2.3. Електоральна підтримка лівих партій). Назва таблиці розміщується у правому верхньому куті, назва графіку – у нижньому правому куті. Якщо в таблиці або в графіку вказуються дані у відсотках, необхідно зазначити, відносно чого (опитаних або тих, хто відповів на запитання тощо) ці відсотки наведені (наприклад, «дані наведені у відсотках до опитаних»).

Кожний додаток починається з нової сторінки і має свій заголовок та номер (якщо додатків два чи більше). У правому верхньому куті друкується слово «Додаток» і його номер.

РОЗДІЛ 3

3.1. Підготовка до виступу на захисті дипломної і магістерської робіт

Попередній захист кваліфікаційних робіт проводиться на кафедрі політології. Після передзахисту студенту надається можливість уточнити зауваження і внести корективи до тексту роботи.

Кваліфікаційна робота (у 2-х примірниках) має бути переплетена; на останній сторінці тексту вказується дата подання роботи і ставиться підпис автора. Після цього робота здається науковому керівнику для написання «Відгуку» і зовнішньому рецензенту для одержання «Рецензії». Далі робота здається на кафедру політології для одержання допуску до захисту. Для підготовки до захисту студенту бажано мати робочий варіант своєї роботи.

Перше і найголовніше, з чого зазвичай починається підготовка до захисту кваліфікаційної роботи, – це робота над виступом за результатами дослідження, яке повинно розкрити сутність та теоретичну значущість результатів проведеної роботи. В структурному відношенні доповідь можна розділити на три частини.

Перша частина доповіді в основних моментах повторює вступ дипломної чи магістерської роботи. Потрібно озвучити актуальність вибраної теми, опис наукової політологічної проблеми та основні цілі дослідження. Необхідно також вказати методику, за допомогою якої велося дослідження, а також охарактеризувати склад та загальну структуру дипломної роботи.

Після першої частини йде друга, найбільша за обсягом частина, яка послідовно характеризує кожний розділ дипломної роботи. При цьому особливу увагу звертають на результати. Відзначають також критичні зіставлення та оцінки.

Закінчується доповідь заключною частиною, яка будується за текстом висновків дипломної роботи. Тут варто перерахувати загальні висновки (не повторюючи вже сказані узагальнення).

Під час захисту бажано використовувати допоміжні наочні матеріали (схеми, таблиці, графіки), які необхідні для доказу положень та обґрунтування зроблених висновків. Під час підготовки до захисту кваліфікаційної роботи варто ще раз уважно переглянути весь текст, вкласти в потрібні місця закладки.

3.2. Процедура публічного захисту дипломної і магістерської робіт

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які завершили повний курс навчання та успішно пройшли всі атестаційні випробування (іспити та заліки) згідно з навчальним планом. Захист робіт проводиться на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії за участю наукового керівника, рецензентів і студентів.

Процедура захисту роботи:

- повідомлення студента про зміст роботи (7–10 хв.);
- питання членів ДЕК до автора і відповіді на них;
- виступ наукового керівника;
- виступ рецензента(ів);
- відповідь студента на зауваження до роботи та/або виступ з боку наукового керівника та рецензента (якщо вони мають місце);
- виступи присутніх на захисті;
- заключне слово студента (2–3 хв.).

Під час захисту особливо важливо, щоб мова доповідача була чіткою, граматично точною, розбірливою та переконливою. Мова доповідача повинна бути не тільки зрозумілою та впевненою, але і виразною, і це залежить від темпу, гучності та інтонації. Якщо говорити поспішно, квапливо, ковтаючи закінчення слів, чи, навпаки, дуже тихо та нерозбірливо, то якість виступу від цього погіршується. Спокійна, неспішна манера викладу завжди імпонує слухачам. Відповіді на запитання повинні бути стислими, чіткими та добре аргументованими. Якщо можливі посилання на текст дипломної роботи, в такому разі їх треба обов'язково робити.

У заключному слові студент відповідає на зауваження рецензента і тих, хто брав участь у дискусії, дає обґрунтування згоди чи незгоди із зауваженнями щодо його роботи чи виступу.

Результати захисту визначаються оцінками ECTS: A («відмінно»), B і C («добре»), D і E («задовільно»), FX («незадовільно»). Оцінки кваліфікаційної роботи виносяться членами Державної екзаменаційної комісії на її закритому засіданні. Комісія бере до уваги зміст роботи, обґрунтованість висновків, якість доповіді, відгуки на дипломну роботу, рівень теоретичної та наукової підготовки студента. Оцінки кваліфікаційної роботи оголошуються в той же день після оформлення протоколу засідання комісії. За результатами підсумкової атестації студентів Державна екзаменаційна комісія ухвалює рішення про присвоєння кваліфікації зі спеціальності «Політологія» та видачі диплома спеціаліста чи магістра.

3.3. Критерії оцінки кваліфікаційної роботи

Основними критеріями оцінки кваліфікаційної роботи є:

- якість роботи (ступінь розробленості проблеми, вміння поєднати теоретичний та емпіричний рівні, використання категорій та їхнє розгортання на всіх рівнях політологічного дослідження, ступінь новизни, міра самостійності в судженнях, уміння орієнтуватися в матеріалах власного дослідження, оформлення роботи);

- логіка і простота викладу під час захисту;
- аргументованість і точність відповідей на запитання і критичні зауваження;

Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається Державною екзаменаційною комісією незадовільним, студент може після відповідної доробки захищати її наступного року повторно.

Студент допускається до повторного захисту протягом трьох років після закінчення основного курсу. У випадку закінчення цього терміну студенту видається довідка про те, що він прослухав курс в університеті за визначений термін, указуються дисципліни, з яких він склав іспити, але права одержання диплома він позбавляється.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок заяви про вибір теми дипломної (магістерської) роботи

Завідувачу кафедри політології

 (вчений ступінь, звання, прізвище,
ім'я, по батькові)

 студента(ки) __ курсу
 денної (заочної) форми навчання
 групи _____ соціологічного факультету

 (прізвище, ім'я, по батькові)
З А Я В А

Прошу затвердити тему дипломної (магістерської) роботи

 (назва роботи)

і призначити науковим керівником _____

 (вчений ступінь, звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Дата

Підпис

Зразок завдання щодо підготовки дипломної (магістерської) роботи
Форма VII – 33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Факультет _____
 Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____
 «_____» _____ 201__ р.

ЗАВДАННЯ

Завдання щодо підготовки дипломної (магістерської) роботи студенту

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема дипломної (магістерської) роботи

2. Спеціальна частина _____

Затверджена наказом ректора по Харківському національному університету імені В. Н.Каразіна

№ _____ від «_____» _____ 201__ р.

3. Термін здачі студентом роботи «_____» _____ 201__ р.

4. Вихідні дані дипломної (магістерської) роботи

5. Перелік питань, що підлягають розробці, або короткий зміст дипломної (магістерської) роботи: _____

- a) _____
б) _____
в) _____
г) _____
г) _____

6. Перелік схем, таблиць, ілюстрацій тощо до роботи

7. Прізвище, ім'я, та по батькові консультанта(ів) (із зазначенням розділів роботи, з яких проводились консультації)

Дата видачі завдання «___» _____ 201 ____ р.

_____ (Підпис студента)

_____ (Науковий керівник)

Додаток

1. Завдання додається до виконаної кваліфікаційної роботи, разом із якою подається в Державну екзаменаційну комісію.
2. Крім завдання, студент повинен одержати від керівника календарний графік роботи на весь період написання кваліфікаційної роботи із зазначенням термінів виконання окремих її етапів.

Зразок титульного аркуша курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра політології

КУРСОВА РОБОТА

з _____
(назва навчальної дисципліни)
на тему

Студента(ки) денної (заочної) форми навчання

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(вчений ступінь, звання, посада,

прізвище, ім'я, по батькові)

Харків

(рік)

Зразок титульного аркуша дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра політології

ДИПЛОМНА РОБОТА
на тему

Студента(ки) денної (заочної) форми навчання
_____ курсу _____ групи,

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(вчений ступінь, звання, посада,

прізвище, ім'я, по батькові)

Харків

(рік)

Зразок титульного аркуша магістерської роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗИНА

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра політології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему

Студента(ки) денної (заочної) форми навчання
_____ курсу _____ групи,

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(вчений ступінь, звання, посада,

прізвище, ім'я, по батькові)

Харків

(рік)

Приклади оформлення бібліографії

Монографії, 1–3 автори

Пахарев А. Д. Политическое лидерство и лидеры / А. Д. Пахарев – К.: Знание Украины, 2001. – 270 с.

Крыштановская О. Анатомия российской элиты / Ольга Крыштановская. – М. : Захаров, 2005. – 381 с.

Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397 с.

Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних і композиційних матеріалів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів : Растр-7, 2007. – 375 с.

Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Р. Л. Акофф, Д. Магидсон, Г. Д. Эдисон ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 265 с.

Монографії, 4 автори

Етнонаціональна структура українського суспільства : довідник / [Євтух В. Б., Трощинський В. П., Галушко К. Ю., Чернова К. О.] – К. : Наукова думка, 2004. – 344 с.

Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К.: Вища освіта, 2006. – 478 с.

Монографії, 5 і більше авторів

Город и государство: проблемы, тревоги, надежды горожан востока Украины / [Бакиров В. С., Кушнарєв Е. П., Кизилов А. И. и др.] ; под ред. В. С. Бакирова, Е. П. Кушнарєва. – Харьков : Форт Лтд, 1996. – 236 с.

Основи демократії : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / [Бессонова М., Бірюков О., Бондарук С. та ін.] ; за заг. ред. А. Колодій. – [2-ге вид., стереотипне]. – К. : Ай Бі, 2004. – 668 с.

Без автора

Статистичний щорічник України за 2003 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. – К. : Консультант, 2004. – 632 с.

Багатотомні видання

Антология мировой политической мысли : в 5 т. / [руководитель проекта Г. Ю. Семигин и др.]. – М.: Мысль, 1997 – . – Т. 1: Зарубежная политическая мысль: истоки и эволюция. – 1997. – 832 с.

Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. – Х. : Право, 2002 – .– Т. 4: Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.

Перекладені видання

Эриксон Э. Г. Идентификация: юность и кризис / Э. Г. Эриксон ; [пер. с англ. Ф. П. Тарасенко]. – М. : Прогресс, 1996. – 342 с.

Збірки наукових праць, матеріали конференцій

Контрасти: мондіалізм і тероризм: зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – К. : Серж, 2001. – 112 с.

Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України. – К. : КНЕУ: Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.

Словники

Словарь иностранных слов / [сост.: А. Г. Спиркин, И. А. Акчурин, Р. С. Карпинская]. – 13-е изд. – М. : Русский язык, 1986. – 608 с.

Європейський союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.

Законодавчі та нормативні документи

Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – 459 с.

Дисертації:

Наконечний В. В. Система організації влади великого міста: політологічний аналіз : дис. ... кандидата політ. наук : 23.00.02 / Наконечний Володимир Васильович. – Харків, 2007. – 189 с.

Автореферати дисертацій

Дорошенко А. Д. Фактор транснаціональної злочинності в сучасних міжнародних відносинах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.04 «Політичні інститути та процеси» / А. Д. Дорошенко. – К., 2003. – 26 с.

Архівні документи

Вказується назва архіву, номер і назва фонду, крайні дати, номер опису, номер і назва справи, крайні дати, загальна кількість аркушів у справі.

Центральний державний історичний архів України, м. Київ

Ф. 1235 Грушевські – історики та філологи. 1830–1958 оп. 1, спр. 1055. Протоколи засідання комісії по утворенню Української національної бібліотеки. Чернетки, 1918 р., 4 арк.

Складові частини книги

Кохэн Р. Транснациональные отношения и мировая политика / Р. Кохэн, Дж. Най // Теория международных отношений : хрестоматия / сост. П. А. Цыганков. – М. : Гардарики, 2002. – С. 152–168.

Складові частини збірника, журналу, матеріалів конференції

Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нарис новітнього укр. письменства) : статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291.

Капітоненко М. Г. Асиметричний конфлікт в постбіполярній системі міжнародних відносин / М. Г. Капітоненко // Вісник Київського університету. Міжнародні відносини. – 2002. – Вип. 21–24., № 2. – С. 252–257.

Мішин А. О. Чинники регіональної стабільності та розвиток демократичних засад у нових незалежних державах / А. О. Мішин // Стратегічна панорама. – 2005. – № 3. – С. 57–60.

Рудич Ф. М. Вереснева трагедія у США: причини, наслідки. Спроба політологічного аналізу / Ф. М. Рудич // Діалог цивілізацій: нові принципи організації світу : матеріали міжнар. конф. (Київ, 24 травня 2002 р.) : тези доп. – К., 2002. – С. 6–8

Складові частини іноземного журналу

Stern J. The protean enemy / J. Stern // Foreign affairs. – 2003. – Vol. 82. – № 4. – P. 27–41.

Складові частини енциклопедії

Келле В. Ж. Идеология / В. Ж. Келле // Большая Советская Энциклопедия: в 30 т. / под ред. А. М. Прохорова. – [3-е изд.]. – М. : Советская энциклопедия, 1972. – Т. 10. – С. 39–41.

Веб-сайт в Internet

<http://www.russ.politics/20021101-bau.html>

Стаття в Internet

Устав Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс] // Режим доступа : <http://www.un.org/russian/documen/basicdoc/charter.htm>

Голіков О. С. Культурний капітал української молоді в умовах трансформації системи освіти: ризики, можливості, перспективи [Електронний ресурс] / Олександр Сергійович Голіков // Соціологія майбутнього: електронний науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – 2010. – № 1. – Режим доступу : http://www.sociology.kharkov.ua/socio/index.php?option=com_content&task=view&id=230&Itemid=108

Навчальне видання

Целуйко Марина Євгенівна

**Методичні рекомендації
щодо виконання і захисту курсових,
дипломних і магістерських робіт**

Комплекс навчально-методичних матеріалів
для студентів спеціальності «Політологія»

Коректор А. І. Сєдих
Комп'ютерне верстання В. В. Савінкова
Макет обкладинки І. М. Дончик

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 2. Тираж 100 пр. Зам. № 55/14

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 03.01.03

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна
Тел. 705-24-32